

Příprava občanů k obraně státu

Preparing citizens to defend the state

Miroslav Jurenka

Abstrakt: Článek pojednává o přístupech a úkolech vzdělávání v oblasti bezpečnosti a obrany České republiky. Vychází z právního rámce a zároveň seznamuje odbornou veřejnost s iniciativou a postupem Ministerstva obrany a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v předmětné oblasti.

Koncepce Přípravy občanů k obraně státu, která byla schválena Usnesením vlády České republiky ze dne 1. dubna 2019, reaguje na výsledky v implementaci Koncepce přijaté v roce 2013 a ukazuje na neuspokojivou situaci v její realizaci. Pojednává o nových přístupech a úkolech vzdělávání v oblasti bezpečnosti a obrany státu.

Abstract: The article deals with approaches and tasks of education in the field of security and state defence of the Czech Republic. It is based on the legal framework and informs the professional public about the initiative and process of the Ministry of Defence of the Czech Republic and Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic in particular area. Preparation of citizens for state defence conception, which was approved by the resolution of the Government of the Czech Republic on the 1st April 2019, reacts to results within the implementation of this Conception adopted in 2013 and reflects an unsatisfactory situation in its realization. It deals with new approaches and tasks of education in the field of security and state defence.

Klíčová slova: Implementace; koncepce; Ministerstvo obrany; obrana státu; obyvatelstvo; Vzdělávání.

Key words: Implementation; Conception; Ministry of Defence; State Defence; Population; Education.

ÚVOD

Od počátku své existence musí lidstvo zápasit nejen o záchranu hmotných a kulturních hodnot, ale především o uchování samotného života. Vědeckotechnický pokrok přinesl lidské společnosti vedle řady příznivých stránek i zvýšení rizika vzniku mimořádných událostí a krizových situací. Lidské poznání dokáže již poměrně dokonale objasnit zdroje a zákonitosti průběhu působení přírodních a společenských jevů vyvolávajících tyto situace, ale nedokáže vzniku dané situace plně zabránit. S vývojem společnosti dochází i k proměnám bezpečnostního prostředí a jsou nalézány nové formy a metody k zajištění základních hodnot člověka. V uplynulých dvaceti letech došlo ke snížení celkového napětí a poklesu rizika celosvětové konfrontace. Geopolitické postavení České republiky (ČR) se v důsledku řady demokratizačních a integračních změn v euroatlantickém prostoru zásadně změnilo. ČR je členem organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) a Evropské unie (EU) a stala se zemí, které přímo sousedí s členskými státy těchto organizací. Tím byla významně posílena její bezpečnost.

Přesto však globalizovaný, vzájemně úzce propojený svět, v němž prostorové vzdálenosti ztrácejí na relevanci, konfrontuje ČR s novými bezpečnostními hrozbami. Reflexe proměn globálního bezpečnostního prostředí i bezpečnostního prostředí ČR poukazuje na skutečnost, že fungování státu může být ohroženo nebo narušeno s různou intenzitou a různým způsobem. Problematika bezpečnosti patří k nejčastěji skloňovaným termínům v diskusi o současných mezinárodních vztazích.

Bezpečnost státu je stále více vymezena schopností čelit hrozbám společenského i přírodního charakteru, přičemž jejich hranice není jednoznačně vymezena, hrozby se vzájemně prolínají a přerůstají jedna v druhou. Rozličný charakter hrozeb a míra jejich rizika klade nové nároky na efektivní a fungující bezpečnostní systém.

Ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je spolu se zajištěním svrchovanosti, územní celistvosti a ochranou demokratických základů České republiky základní povinností a tedy i funkcí státu. Plnění tohoto úkolu vyžaduje nejen analýzu zahraničně-politických a vojenských faktorů vnější bezpečnosti, ale také objektivní posouzení široké škály vnitro-politických, ekonomických, sociálních, etnických, náboženských a jiných aspektů ovlivňujících bezpečnost. Příprava občanů k obraně státu (POKOS) je jedním z nástrojů obranné politiky a nedílnou součástí plánování obrany státu. V České republice je ze zákona tato oblast předmětem vzdělávání a výuky ve školách.

Zákonná povinnost občanů bránit svou vlast nezanikla ani s profesionalizací Armády České republiky. Systematická diferencovaná příprava občanů k obraně státu je jedním z předpokladů vytvoření potřebných schopností k zajišťování obrany jednotlivců i celé společnosti.

1 PRÁVNÍ RÁMEC PRO PŘÍPRAVU OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU

Základním právním východiskem pro danou problematiku je Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, který říká, že v § 52:

- příprava občanů k obraně státu je dobrovolná,
- za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je příprava občanů k obraně státu povinná,
- příprava občanů k obraně státu zahrnuje zejména zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní obraně, zájmovou činnost s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a další činnosti spojené s branností a se zabezpečením přípravy k obraně státu,
- příprava občanů k obraně státu má charakter vzdělávání a provádí se v rámci základního a středního vzdělávání i v rámci jiné státem uznané vzdělávací činnosti. Občany k obraně státu připravují zejména školy, školská zařízení a další vzdělávací zařízení,
- na přípravě občanů k obraně státu se mohou podílet i občanská sdružení, církve, náboženské společnosti a další právnické osoby podle svého účelu a poslání v součinnosti s územními samosprávnými celky,
- za přípravu občanů k obraně státu podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů odpovídají ministerstva, správní úřady a územní samosprávné celky. Ministerstvo spolupracuje s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na zabezpečení odborné složky obsahu vzdělávání ve vydávaných učebních dokumentech v oblasti přípravy občanů k obraně státu.

Vláda k zajišťování obrany státu v míru:

- a) vyhodnocuje rizika ohrožení státu, která mohou být příčinou ozbrojeného konfliktu a činí nezbytná opatření ke snížení, popřípadě vyloučení těchto rizik,
- b) schvaluje strategickou koncepci obrany státu,
- c) řídí plánování obrany státu, stanoví obsahovou náplň jednotlivých plánů obrany státu a časové etapy pro jejich zpracování,
- d) rozhoduje o základních opatřeních přípravy státu k obraně a jejím organizování,
- e) rozhoduje o základních směrech výstavby, přípravy a použití ozbrojených sil a o zajištění obrany státu,
- f) schvaluje koncepci mobilizace ozbrojených sil,
- g) rozhoduje o prověření opatření pro zabezpečení obrany státu podle § 41 odst. 2,
- h) schvaluje koncepci přípravy občanů k obraně státu,**
- i) stanoví k provedení svých rozhodnutí při zajišťování obrany státu úkoly ministrům, vedoucím jiných správních úřadů a obcím při výkonu jejich přenesené působnosti,
- j) rozhoduje o dalších nepředvídatelných úkolech nezbytných k zajišťování obrany státu.

Zákon č. 222/1999 Sb., ukládá vládě mimo jiné schvalování „Koncepce přípravy občanů k obraně státu,“ kterou zpracovává Ministerstvo obrany v úzké součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

2 SITUACE VE SPOLEČNOSTI

Příprava občanů k obraně státu je nedílnou součástí plánování obrany státu. Úroveň připravenosti občanů v této oblasti významně ovlivňuje funkčnost systému zajišťování obrany České republiky jako celku. Kvalita, pravidelnost a komplexní zaměření přípravy občanů k obraně státu přispívají ke snižování škod na majetku a zejména ke snižování ztrát na lidských životech při vyhlášení stavu ohrožení státu¹ nebo válečného stavu, ale i při běžných mimořádných událostech či za krizových situací nevojenského charakteru.

V systému zajišťování obrany je role občana jedinečná - je zároveň subjektem i objektem zajišťování obrany. Je protovzájmu občana, ale i v zájmu státu a jeho institucí příprava občanů k obraně řešit systematicky a koncepčně, přičemž základním stavebním kamenem tohoto systému musí být vzdělávání na základních a středních školách. Vzhledem k existenci plně profesionální Armády České republiky je tato potřeba navíc umocněna z důvodu postupného mizení vazeb mezi občany státu a příslušníky jeho ozbrojených sil.

2.1 Analýza stavu

Přijetí první Koncepce předcházela v roce 2011 hluboká analýza dané oblasti ve státní správě, samosprávě s důrazem na školství. V provádění přípravy občanů k obraně státu ve smyslu zákona č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky byly identifikovány následující problémy a jejich příčiny:¹

- liberální pojetí povinností občanů k obraně státu, zakotvené v příslušných právních předpisech,
- nejsou nastaveny systémové a organizační vazby, které by umožnily přípravu (výchovu a vzdělávání) občanů k obraně v žádoucím rozsahu a s potřebným obsahem realizovat,
- nejsou stanoveny konkrétní působnosti na příslušných ministerstvech a dalších ústředních správních úřadech,
- právní úprava sice zmiňuje realizaci přípravy občanů k obraně, ta však není rozvedena dalšími právními předpisy, ani jiným způsobem rozpracována,
- nejsou dostatečně alokovány a využívány finanční prostředky pro přípravu občanů k obraně, —
- neexistují účinné mechanismy a normativní postupy, které by podporovaly vzájemnou mezirezortní spolupráci při řešení přípravy občanů k obraně,
- problematika přípravy občanů k obraně není v potřebném rozsahu zahrnuta do osnov základních a středních škol a je zaměřována za ochranu obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru,
- role Univerzity obrany v Brně jakožto státní vysoké školy a možného významného nástroje realizace vzdělávání včetně zajišťování certifikací v rámci zvláštní odborné

¹ Koncepce přípravy občanů k obraně státu. Praha: MO, 2012.

způsobilosti úředníků státní správy a územních samospráv v oblasti obrany státu je nedostatečná a není právně vymezena,

- v Plánu obrany není rozpracován systém přípravy občanů k obraně státu v období zhoršování bezpečnostní situace v důsledku ohrožení vojenského charakteru a za stavu ohrožení státu,
- neexistuje koordinovaný přístup a podíl rezortu MO při zařazování problematiky obrany státu do studijních programů vysokých škol, proto příprava nemá jednotný obsah a její úroveň je závislá na připravenosti konkrétních lektorů a učitelů,

Postupně se objevují určité tendence, kdy část odborné i laické veřejnosti si uvědomuje možné dopady nedostatků systému přípravy občanů k obraně na společnost a její bezpečnost. Důkazem politického zájmu je zařazení této problematiky do nejnovějších strategických dokumentů, Bezpečnostní strategie ČR a Obranné strategie ČR.

Je zřejmé, že klíčovým prvkem obranného systému musí být dokonale připravený odborník v oblasti zajišťování obrany státu, úředník státní správy a územní samosprávy. Povědomí o povinnostech občana k obraně státu včetně branné povinnosti je nutné se zaměřit v mírovém stavu na kategorie žáků základních a středních škol a studentů vyšších odborných škol a na budoucí a stávající učitele.

Za největší problémy v systému vzdělávání pro přípravu občanů k obraně státu lze považovat absenci odpovědnosti a povinnosti dotčených orgánů danou zákony, neexistenci uceleného systému přípravy na celostátní úrovni, neexistenci uceleného zdroje informací a nezájem většiny občanů o přípravu. To má za následek nesystematickou a nekoordinovanou činnost ve vzdělávání v předmětné oblasti.

2.2 Identifikace problému a opatření

Na základě analýzy stavu plnění Zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky bylo vládou rozhodnuto o zpracování koncepce. Byla zřízena meziresortní a resortní pracovní skupina, kde řídicí a koordinující funkci měla Sekce obranné politiky strategie Ministerstva obrany. Koncepce přípravy občanů k obraně státu byla schválena Usnesením vlády České republiky č. 38 ze dne 16. ledna 2013.

Nastalo pětileté období implementace Koncepce do praxe. Hlavním úkolem implementace Koncepce bylo posílit roli MO i ostatních zainteresovaných rezortů při zvyšování připravenosti občanů k obraně v případě krizových situací a vytvořit podmínky pro jejich aktivní zapojení a připravenost k obraně státu.

Implementace Koncepce přispěla ke zkvalitnění a posílení účasti MO na přípravě občanů k obraně státu a je jedním z důležitých předpokladů pro zvýšení občanského povědomí o důležitosti přípravy občanů k obraně státu a zvýšení společenského uznání armády v naší demokratické společnosti.

Nejvíce práce se podařilo splnit na základních školách. Problematika přípravy občanů k obraně státu byla zahrnuta do rámcového vzdělávacího programu a do školních vzdělávacích programů základních škol. Následně by měla být zahrnuta i do vzdělávání na středních školách. Měla by tak vytvářet u žáků a studentů pozitivní hodnotový systém

opřený o historickou zkušenost a ovlivňovat jejich postoje v oblastech obrany státu a ochrany fyzického i duševního zdraví, životů, životního prostředí a majetku při různých rizikových situacích a mimořádných událostech.

Na této úrovni byla příprava občanů k obraně státu zaměřena zejména na zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní ochraně a přípravu k sebeobraně a vzájemné pomoci v krizových situacích vojenského i nevojenského charakteru. Žáci a studenti v rámci vzdělávání získávají základní informace o současném bezpečnostním prostředí, o výhodách členství ČR v mezinárodních bezpečnostních a politicko-vojenských organizacích, o principech obrany státu a o úloze ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení celého spektra krizových situací. Příprava občanů k obraně státu je koncipována a v rámci jednotlivých oborů vzdělání tak, aby rozvíjela občanské a právní vědomí žáků a studentů, posilovala jejich smysl pro osobní i občanskou odpovědnost, motivovala je k aktivní a kvalitní účasti na životě demokratické společnosti v souvislosti s plněním úkolů obrany státu.

Ministerstvo obrany provádí akreditované školení pro učitele základních škol v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Na školení se mohou přihlásit rovněž budoucí učitelé - studenti pedagogických fakult. Školení probíhá zpravidla na krajských vojenských velitelstvích.

K doplnění a zatráktivnění výuky probíhají na vybraných základních a středních školách prezentační akce, pořádané odborem komunikace Ministerstva obrany v součinnosti s jednotlivými organizačními celky rezortu. Přestože primárním cílem těchto akcí je zábavnou a interaktivní formou představit ozbrojené síly a Armádu ČR, informovat o jejich poslání, současné činnosti, výcviku, výstroji či výzbroji, je toto úsilí rovněž chápáno jako cesta, kterou je možné žákům i pedagogům předávat i méně známé informace, ke kterým by se jinak nedostali (např. branná povinnost, činná služba apod.). Školy mají o pořádání prezentací s vazbou na POKOS mimořádný zájem.

Byla vydána „Příručka pro učitele základních škol“, která orientuje učitele v hlavních otázkách obrany státu. Pro učitele, žáky i veřejnost byly vytvořeny velmi kvalitní stránky www.pokos.army.cz.

Koncepce přípravy občanů k obraně státu z roku 2013 předpokládala dosažení požadovaného stavu do konce roku 2018. Většina stanovených cílů byla splněna. Na další období připravilo Ministerstvo obrany spolu s ostatními dotčenými složkami novou koncepci na léta 2019 – 2024, kterou schválila vláda ČR dne 1. 4. 2019.

3 KONCEPCE PŘÍPRAVY OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU NA ROKY 2019 - 2024

Východiskem pro zpracování nové Koncepce bylo kromě platného právního řádu také vyhodnocení splnění opatření vyplývajících z předchozí koncepcí, analýza současného

stavu provádění přípravy občanů k obraně státu a zásady stanovené Bezpečnostní strategií České republiky² a Obrannou strategií České republiky³.

Koncepce bere do úvahy dosavadní poznatky, zjištění a zkušenosti Ministerstva obrany a MŠMT při provádění přípravy občanů k obraně státu. Při její tvorbě byly využity související koncepční materiály jiných rezortů a výsledky činnosti mezirezortních pracovních skupin, zabývajících se problematikou vzdělávání v oblasti bezpečnosti státu.

Na tvorbě Koncepce se podílely věcně příslušné správní úřady, její obsah byl diskutován také se zástupci akademické obce, s odbornou veřejností, profesními sdruženími a nestátními neziskovými organizacemi.

Při zpracování Koncepce byly zohledněny rovněž využitelné zkušenosti z provádění přípravy občanů k obraně státu v Maďarsku, Polsku, na Slovensku a v Německu.

Při vyhodnocení Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 bylo konstatováno, že většina cílů stanovených touto koncepcí byla splněna. Z tohoto pohledu lze za pozitivní považovat zejména tyto skutečnosti:

- problematika obrany státu byla v roce 2013 zapracována do rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání a základní školy ji od 1. září 2013 začaly vyučovat,
- v září 2014 byla Ministerstvu obrany ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy udělena akreditace k provádění vzdělávacích programů pro účely zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů; zároveň byly akreditovány programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků působících na základních a následně také na středních školách,
- v rámci novelizace zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, bylo úpravou provedenou v § 78 odst. 6 zajištěno, že v případě akreditace studijních programů zaměřených na přípravu odborníků v oblasti bezpečnosti České republiky je podmínkou pro udělení akreditace studijního programu (respektive pro uskutečňování studijního programu na základě oprávnění vyplývajícího z institucionální akreditace) kladné stanovisko (respektive povolení) Ministerstva obrany i Ministerstva vnitra,
- byl zaveden systém provádění prezentací organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na podporu vzdělávacího procesu na základních a středních školách¹¹ a prezentací pro širokou veřejnost,
- na podporu procesu přípravy občanů k obraně státu byly Ministerstvem obrany vytvořeny dotační programy.

Vyhodnocením Koncepce přípravy občanů k obraně státu na roky 2013 až 2018 a objektivní analýzou současného stavu provádění přípravy občanů k obraně státu bylo identifikováno několik zásadních nedostatků.

Za nejzávažnější z nich lze označit fakt, že stávající pedagogický sbor, zejména na základních, ale i středních školách, není k výuce problematiky obrany státu dostatečně odborně připraven, nemá dostatek informací k obsahu výuky a nedisponuje doporučeními ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k formám a metodám

² Schválená usnesením vlády ze dne 4. února 2015 č. 79.

³ Schválená usnesením vlády ze dne 13. března 2017 č. 194.

výuky předmětné problematiky v jednotlivých hodinách. Tato skutečnost je umocňována neefektivním systémem přípravy budoucích pedagogických pracovníků v oblasti obrany státu na pedagogických fakultách vysokých škol.

V rámci analýzy současného stavu byly dále identifikovány tyto podstatné nedostatky:⁴

- problematika obrany státu je sice v potřebném rozsahu zahrnuta do rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání, do výuky je však zařazována spíše okrajově, dle šetření České školní inspekce v prosinci 2015 otázky obrany státu více než okrajově vyučovala pouze polovina základních škol a třetina víceletých gymnázií,
- na základních školách nejsou dosahovány očekávané výstupy z učení – z výběrového zjišťování výsledků vzdělávání v bezpečnostních tématech provedeného Českou školní inspekcí na jaře 2017 vyplývá, že průměrná úspěšnost žáků 9. ročníků základních škol v odpovědích na testové položky tematické části obrana státu dosahuje pouze 51 %,
- stejně jako ostatní bezpečnostní témata, i problematika obrany státu je na základních školách vyučována roztržštěně v několika předmětech, což potvrzuje i zpráva Ministerstva vnitra o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách,
- na některých základních školách dochází k tomu, že výchovu a vzdělávání v oblasti obrany státu neprovádí pedagogický sbor, ale je svěřena jiným subjektům, například spolkům, nestátním neziskovým organizacím, právníkům a fyzickým osobám apod., které tak nahrazují roli škol, místo toho, aby jejich participace měla pouze zákonem stanovený doplňkový charakter,
- Národní institut pro další vzdělávání a prostřednictvím krajských vojenských velitelství také Ministerstvo obrany provádějí akreditovaná školení v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, účast učitelů je však nízká, školy o tuto aktivitu neprojevují zájem (například do kurzu k problematice přípravy občanů k obraně státu nebyl podle šetření České školní inspekce nikdy vyslán žádný učitel z téměř 74 % základních a středních škol v České republice),
- Ministerstvo obrany nemá v seznamu recenzentů sestavovaném dle vnitřního předpisu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy žádného zástupce; existuje tak riziko možného udělení schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy bez odborného posouzení Ministerstvem obrany,
- v současném právním řádu nejsou nastaveny mechanismy pro zajištění dostatečné odborné úrovně subjektů podílejících se na vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu na školách a není tak garantována požadovaná kvalita a obsah tohoto vzdělávání,
 - společné minimum stanovující minimální obsahové standardy pro profilující oblasti vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti na vysokých školách již neodpovídá soudobým požadavkům a je žádoucí jej aktualizovat tak, aby všechny

⁴ Koncepce přípravy občanů k obraně státu. Praha: MO, 2019.

žádosti o akreditaci studijních programů vysokých škol v oblasti bezpečnosti byly posuzovány jednotně,

- prezentace organizačních celků rezortu Ministerstva obrany na školách a na veřejnosti jsou obecně hodnoceny pozitivně, ze strany veřejnosti, médií a škol jsou však chybně zaměňovány za výuku, která by měla probíhat v rámci stanoveného vzdělávání,

Analýza provádění přípravy občanů k obraně státu dále ukázala, že výrazně zastaraly také nástroje, prostřednictvím kterých se ve své nabídce stát obrací k občanům. Vyhodnocení splnění cílů stanovených Koncepcí přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 stejně jako uvedené skutečnosti zjištěné v rámci analýzy současného stavu provádění přípravy občanů k obraně státu byly využity při zpracování nové Koncepce na roky 2019 – 2024.

Z uvedených skutečností byly stanoveny cíle nové Koncepce. Koncepce vychází z institucionálního chápání zajišťování obrany a ze základního principu, že za přípravu a zajišťování obrany státu odpovídá vláda, přičemž odpovídající díl odpovědnosti nesou rovněž ústřední správní úřady, správní úřady, orgány územních samosprávných celků a také samotní občané. Za vlastní přípravu občanů k obraně státu odpovídají ministerstva a jiné správní úřady v rozsahu stanoveném příslušnými právními předpisy⁵, přičemž její řízení a stanovení jejího rozsahu a obsahu je v gesci Ministerstva obrany. V Koncepci je zdůrazněna klíčová role samotného občana a nutnost jeho aktivního, samostatného a zodpovědného přístupu k získání nezbytných znalostí a k osvojení si dovedností a způsobů chování využitelných v případě jeho participace na zajišťování obrany státu. Vedle osobní připravenosti občana k případnému plnění úkolů za vojenské krizové situace je v míru hlavní motivací občana také možnost duálního využití získaných vědomostí a dovedností v osobním či profesním životě nebo v krizové situaci nevojenského charakteru.

Cílem Koncepce je popsat priority, směry dalšího vývoje a cílový stav systému přípravy občanů k obraně státu z hlediska celospolečenské potřeby ve všech jeho segmentech v období let 2019 až 2024. Kromě definování cílového stavu obsahuje Koncepce rovněž výčet konkrétních úkolů k zajištění její průběžné implementace prostřednictvím komplexního a vzájemně se doplňujícího přístupu ústředních správních úřadů, správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků. U každého úkolu je stanovena odpovědnost a uveden časový rámec jeho plnění.

Hlavním cílem koncepce je s využitím různých nástrojů a postupů navést systém vedoucí ke zlepšení současného stavu přípravy občanů k obraně státu prováděné prostřednictvím vzdělávání na základních a středních školách, a to zejména cestou zkvalitnění přípravy současných i budoucích pedagogických pracovníků na provádění výuky předmětné problematiky. Dalším cílem, který Koncepce sleduje, je vytvoření systému dobrovolné přípravy občanů k obraně státu v míru mimo výkon branné povinnosti, včetně provedení souvisejících legislativních úprav.

⁵ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, nebo zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

Koncepce dále akcentuje důležitost využívání moderních informačních technologií a prostředků komunikace při otevřené distanční i tradiční prezenční formě vzdělávání.

ROLE KRAJSKÝCH VOJENSKÝCH VELITELSTVÍ

Krajská vojenská velitelství se na přípravě občanů k obraně státu podílejí zejména plněním funkce koordinační, metodické, vzdělávací, prezentační, informačně-komunikační, administrativní a kontrolní.

V rámci své teritoriální působnosti jsou krajská vojenská velitelství koordinátorem dílčích aktivit v oblasti přípravy občanů k obraně státu, a to jak směrem k vojenským útvarům a zařízením, tak směrem k orgánům státní správy, územní samosprávy, školám, vzdělávacím zařízením, spolkům, církvím, náboženským společnostem a dalším právnickým osobám.

Vedle naplňování role koordinátora poskytují krajská vojenská velitelství při přípravě těchto aktivit rovněž nezbytnou metodickou pomoc, případně se na jejich praktické realizaci podílejí. Krajská vojenská velitelství podporují přípravu občanů k obraně státu přednáškovou a lektorskou činností, přičemž spolupracují s orgány státní správy a samosprávy, se školami, školskými zařízeními a jinými subjekty. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků organizačně a lektorsky zabezpečují bezplatná akreditovaná školení pro učitele základních a středních škol. Tato školení jsou organizována v každém kraji nejméně dvakrát ročně. Přednáškovou a lektorskou činnost na školách, ve školských zařízeních a v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků provádí z pedagogického a odborného hlediska připravený personál.

ZÁVĚR

Koncepce je součástí struktury strategických a koncepčních dokumentů pro oblast bezpečnosti a obrany státu, jež společně vytvářejí podmínky pro realizaci opatření k zajišťování obrany České republiky. Její implementace přispěje nejenom ke zvýšení úrovně připravenosti občanů na řešení celého spektra možných krizových situací bez ohledu na jejich charakter, ale také ke zvýšení kvality systému zajišťování bezpečnosti a obrany České republiky.

Uvedení Koncepce do praxe je založeno na promítnutí v ní uvedených opatření do právního řádu České republiky a do koncepčních a plánovacích dokumentů jednotlivých věcně příslušných ministerstev a orgánů územní samosprávy. Dosažení popsaného cílového stavu je předpokládáno v roce 2024.

Autor: *Ing. Miroslav JURENKA, Ph.D., narozen v roce 1953. Absolvoval vysokou vojenskou školu Vyškov. Pracoval na velitelských a štábních funkcích. V roce 2001 zahájil pedagogickou činnost na Univerzitě obrany v Brně (Katedra řízení obrany státu, Ústav operačně taktických studií, Katedra krizového řízení). V současné době je akademickým pracovníkem Katedry vojenského umění Fakulty vojenského leadershipu Univerzity obrany. Zabývá se problematikou obrany státu a krizového řízení.*

Jak citovat: JURENKA Miroslav. Příprava občanů k obraně státu. *Vojenské rozhledy*. 2019, 28 (3), 117-127. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.